

NEKROLÓG

EULOGY

Hunyady György¹

Frank Tibor az MTA rendes tagja volt, az ELTE – magas kitüntetéssel elismert – professor emeritusa, a magyar társadalomtudomány nemzetközi rangú képviselőjeként többek között a brit Royal Historical Society levelező tagja, Humboldt-díjas, a Magyar–Amerikai Fulbright Bizottság kuratóriumának szinte folytonos elnöke. Az itt csak érintőlegesen számításba vett szakmai-közéleti rangok is jelzik azt a gazdag tudományos életművével és hatékony oktatómunkájával kivívott általános megbecsülést, amely méltán övezte, és amely hosszú távon tartja meg emlékét.

Frank Tibor alapbeállítottságát tekintve – ami átütött szép pályafutásának változó szituációin – konzervatív ember volt, és világpolgár, mindkettő a szó legnemesebb értelmében. Számára magas mértéket szabtak családjának hagyományai, a magyar gyermekgyógyászat úttörő alakjaként orvosprofesszor anyai nagyapja, a korának magaskultúráját és nemzetközi látókörét közvetítő nagyanyja, az egyetemi tudományszervezés kulcsszereplőjeként édesanyja. Elfojthatatlan hangulati tehetetelként nehezedett családjára édesapjának tragikus elvesztése 1948-ban, a tervezett kivándorlást megelőző napokban. Felesége, a jeles pszichológus-író hosszú ideig megtartó támaszt jelentett számára a tekintélyes életmű háttérében. Történelmi munkája mélyen gyökerezett kéziratgyűjtő szenvedélyében, sokrétű és szerteágazó hatalmas tudását támogatta kiváló memóriája, remek nyelvérzéke tette lehetővé, hogy otthonosan mozogjon az angolszász és a német szellemi hagyomány és élő gondolkodás bonyodalmas világában.

A 19. és 20. századi nemzetközi kapcsolatok nézőpontokban gazdag forrásanyagát tekintve színpompás kutatását végezte. Visszatérő témája volt az emigráció, kezdve a Kossuth környezetébe is került kettősügnök történetével, kiteljesedve a két világháború közötti értelmiségi emigráció (német–amerikai) kétlépcsős útjának tanulmányozásában. (Előzményként-ellenpontként foglalkozott a Wahrmann Mór alakjához is köthető zsidó-asszimilációs törekvéssel.) Vizsgálta a kiegyezés brit visszhangját, különös tekintettel a magyarságkép ala-

¹ Az MTA rendes tagja; szociálpszichológus, professor emeritus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

kulására. Tanulmányorozatban tárta fel az angolszász irányú magyar külpolitikát a 30-as–40-es évek fordulóján, s kiadta John F. Montgomery amerikai követ bizalmas beszélgetéseit. Nevéhez kötődik a birodalomépítés egyetemes történetének szentelt könyvsorozat. Egyetemi munkája az angol–amerikai történet oktatásában úttörő szerepet játszott, és átütő sikert ért el, ám ezen túltekintve is, visszatérően volt igazgatója a nagy hatású modern filológiai intézetnek, alapítója az amerikanisztika doktori programnak. Igen tekintélyes amerikai egyetemeken rendszeresen felkért vendégoktatója volt.

Frank Tibor nem volt konfliktuskereső ember, megértésre törekedett, és elismerte mások szempontjait és értékeit, e tulajdonsága messzemenően kamatozott a tudományos tehetségek felkarolásában és olyan egyeztető testületek működtetésében, amelyek feladata a konszenzus keresése és elérése volt. Ezért volt alkalmas a vezető történeti folyóirat szerkesztésére, az MTA szakági bizottságának elnökletére, a könyv- és folyóirat-kiadás összehangolására, a kutatási ösztöndíjak ügyében eljáró kollégium vezetésére egyaránt. Szellemi igényessége, átértzett felelőssége, szelíd iróniával színezett komolysága hozta emberi közelségbe népes hazai és megszámlálhatatlan külföldi együttműködő partnerével, tisztelőjével és tanítványával. Akik publikációinak és referenciáinak hatalmas tömegén túl is – bízvást remélhetjük – őrzik jó emlékezetét.